

**Algoritmusok árnyékában:
Digitális állampolgárság és
reflexív kompetenciák a
felsőoktatási lifelong learning
környezetben**

Balatoni Monika – adjunktus, NKE

MeLLearn konferencia 2026.06.05.

Digitális állampolgárság főbb dimenziói

- Digitális jelenlét
- Digitális jogok és felelősségek
- Digitális egészség és jólét
- Digitális kommunikáció
- Digitális írástudás
- Digitális biztonság
- Kritikai gondolkodás és részvétel

A nyilvánosság láthatatlan átalakulása

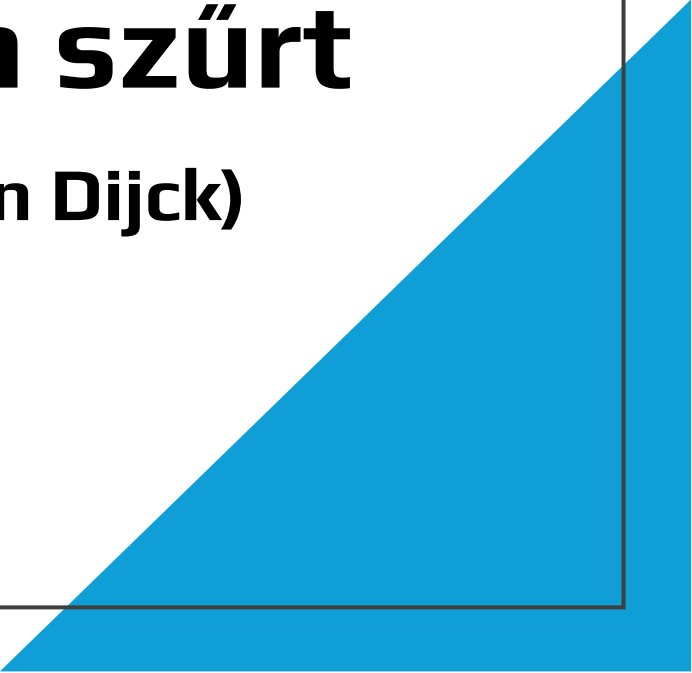
Klasszikus modell:

Habermas → racionális diskurzus

Mai helyzet:

- személyre szabott tartalomfolyamok
- algoritmikus szelekció
- érzelmi prioritás

„A nyilvánosság ma már nem közös tér, hanem párhuzamosan szervezett, algoritmikusan szűrt valóságok rendszere.” (J. van Dijck)

Mit jelent ma felelős állampolgárnak lenni?

információbőség ≠ tájékozottság
láthatóság ≠ valóság

A felelős állampolgárság dimenziói

Dimenzió	Kulcsszó
Tudás	kritikai gondolkodás
Érték	felelősség
Részvétel	aktivitás
Digitális	tudatosság

*Forrás: saját kutatás,
2026.*

Klasszikus vs digitális nyilvánosság

Klasszikus	Digitális
közös tér	fragmentált tér
racionális vita	érzelmi reakciók
intézményi közvetítés	platformalapú közvetítés

Fogalmi terminológia- algoritmikus nyilvánosság

Az **algoritmikus nyilvánosság** nem egyetlen szerzőhöz köthető „klasszikus” fogalom, hanem a médiakutatás, kommunikációelmélet és platformkutatás metszetében kialakult összetett, **új elméleti kategória**, amely a digitális platformok által strukturált nyilvánosság működését írja le.

Nyilvánosság elmélete- platformtársadalom elmélet

José van Dijck:

- platformok mint társadalomszervező struktúrák

Thomas Poell, Martijn de Waal:

- platformizáció fogalma

**A nyilvánosság infrastruktúrájának átalakulása
történt**

Algoritmikus kultúra

Manuel Castells (1996):

információs hálózatok dominanciája

Ted Striphas (2015) :

„Algorithmic Culture”

Shoshana Zuboff (2019):

adatvezérelt működés, viselkedés
előrejelzés

**Klasszikus
nyilvánosság**

közös tér

szerkesztők, média

racionális vita

nyilvános diskurzus

**Algoritmikus
nyilvánosság**

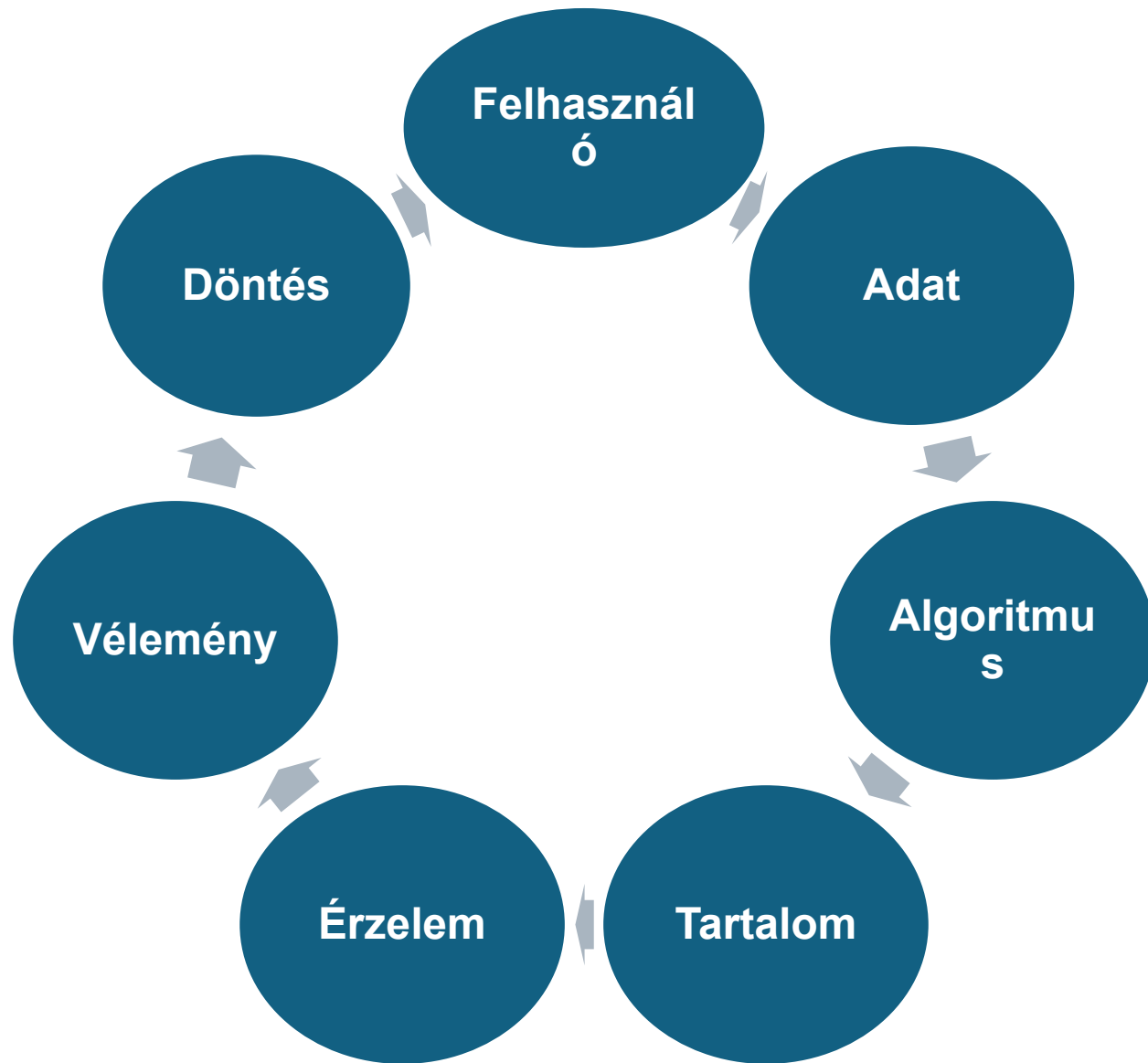
fragmentált tér

algoritmusok

érzelmi tartalom

személyre szabott tartalom

**Nem lineáris,
hanem visszacsatolt
rendszer!**

Grafikai modell

Forrás: saját
szerkesztés, 2026.

Az algoritmikus nyilvánosság:

csökkenti a közös diskurzust

erősíti a szűrőbuborékokat

növeli az érzelmi torzítást

**láthatatlanná teszi a hatalmi
mechanizmusokat**

Közösségi hálózatok ereje:

**“SOHA NEM LÁTOTT
LEHETŐSÉGET ADNAK AZ
EMBEREK KEZÉBE, HOGY ŐK
MAGUK ÍRJÁK ÉS IRÁNYÍTSÁK A
TÖRTÉNELMET!”**

(HOPE, 2010)

Miért éppen lifelong learning?

- ❖ a platformok folyamatosan változnak
- ❖ a digitális kompetenciák nem egyszeri tudáselemek
- ❖ a reflexív alkalmazkodás állandó tanulást igényel

Transformative Learning : (Mezirow)

Régi kérdés:
Mit tanulunk?

Új kérdés:
Hogyan tanuljuk meg
értelmezni azt,
amit az algoritmusok
mutatnak nekünk?

A felelős digitális állampolgári attitűdök és kompetenciák a 21. században

Klasszikus modell:

informált

kritikus, önreflexív

aktív

Napjaink kihívásai:

informált \neq jól informált

aktív \neq autonóm

kritikus \neq algoritmusfüggetlen

Új problémák:

„algoritmikus függés”

döntések nem tudatosak, hanem mediáltak

érzelmi reakciók túlsúlya

“Feed-műveltség” fogalma:

Az algoritmikusan szervezett tartalomfolyamok kritikai értelmezése

Narratív torzítások felismerése

A platformlogikák megértése

Reflektív digitális állampolgári kompetencia

A jelenlegi állampolgári viselkedés alapköve:

tudásközpontú

intézményközpontú

a probléma:

a hatás a platformokban van

EU digitális kompetenciakeret (DigComp 2.2)

Információkezelés

Kommunikáció

Tartalomértékelés

Biztonság

Problémamegoldás

**Új
megközelítés:**

**3
kulcskompetencia**

1. algoritmikus tudatosság

- miért ezt látom?

2. narratív felismerés

- milyen történetet akarnak elhitétni?

3. digitális civilitás

- hogyan kommunikálok a nyilvánosságban?

Lifelong Learning kihívásai:

- NAT: részleges integráció
- módszertani hiányok – médiaértés -és műveltség
- tanárképzés lemaradása
- platformlogika hiánya az oktatásban

Ez azt jelenti, hogy az egyének olyan térben mozognak, amelynek működését nem tanulják meg értelmezni.

Felelős digitális állampolgársá g

- **kritikai gondolkodás**
- **online részvétel**
- **felelősség**
- **etikus kommunikáció**

“A kérdés ma már nem az, hogy mit tudunk a demokráciáról, hanem az, hogy képesek vagyunk-e felismerni, hogyan formálják azt az algoritmusok.” (Zuboff)

A legnagyobb kihívás ma
nem az információ hiánya,
hanem annak strukturált
torzulása!

**KÖSZÖNÖM A MEGTISZTELŐ
FIGYELMET!**